

UČINEK PREVZEMA EVRA NA INFLACIJO V SLOVENIJI*

Povzetek

Inflacija v Sloveniji se je od leta 2002 občutno znižala. Vzdržno zniževanje inflacije in stabilna rast cen v letu 2006 sta bili posledica usklajenega delovanja politik Banke Slovenije in vlade.

V razmerah cenovne stabilnosti je Slovenija januarja 2007 prevzela evro. Kot pristopnica v drugem krogu je Slovenija izkoristila izkušnje in dobre prakse drugih držav evro območja ob menjavi valut. Med ukrepi, ki sta jih Vlada in Banka Slovenije sprejeli za zagotovitev nemotenega prehoda na evro, sta pomembna zlasti dvojno označevanje cen, ki je bilo uvedeno devet mesecev pred prevzemom evra, ter informacijska kampanja, namenjena seznanitvi širše javnosti z možnimi tveganji v procesu menjave valut.

S tem je bila zagotovljena stabilnost cen v mesecu pred prevzemom evra in neposredno po njem. V zadnjih treh mesecih je povprečna inflacija ostala na ravni 2,5 %, medtem ko je medletna inflacija novembra znašala 2,3 %, v februarju pa se je znižala na 2,1 %. Prevzem evra ni povzročil spremembe splošnega nivoja cen, občutneje pa je vplival na povišanje cen v nekaterih skupinah indeksa cen življenjskih potrebščin (CPI), zlasti v skupini gostinskih storitev.

Na podlagi analiz časovnih vrst vseh cen, vključenih v CPI, ocenjujemo, da je celotni učinek prevzema evra na cene v Sloveniji znašal 0,24 odstotne točke in je tako med najmanjšimi v primerjavi z ostalimi državami euro-območja.

Ker bo za dokončno oceno učinka prevzema evra na cene potrebna analiza daljše časovne serije, je potrebno rezultate te analize, ki temelji na omejeni seriji podatkov, interpretirati kot začasne.

06. marec 2007

* Ugotovitve, predstavljene v tem prispevku, so začasne in temeljijo na analizi cenovnih gibanj, narejeni na osnovi podatkov, ki so bili na voljo do februarja 2007.

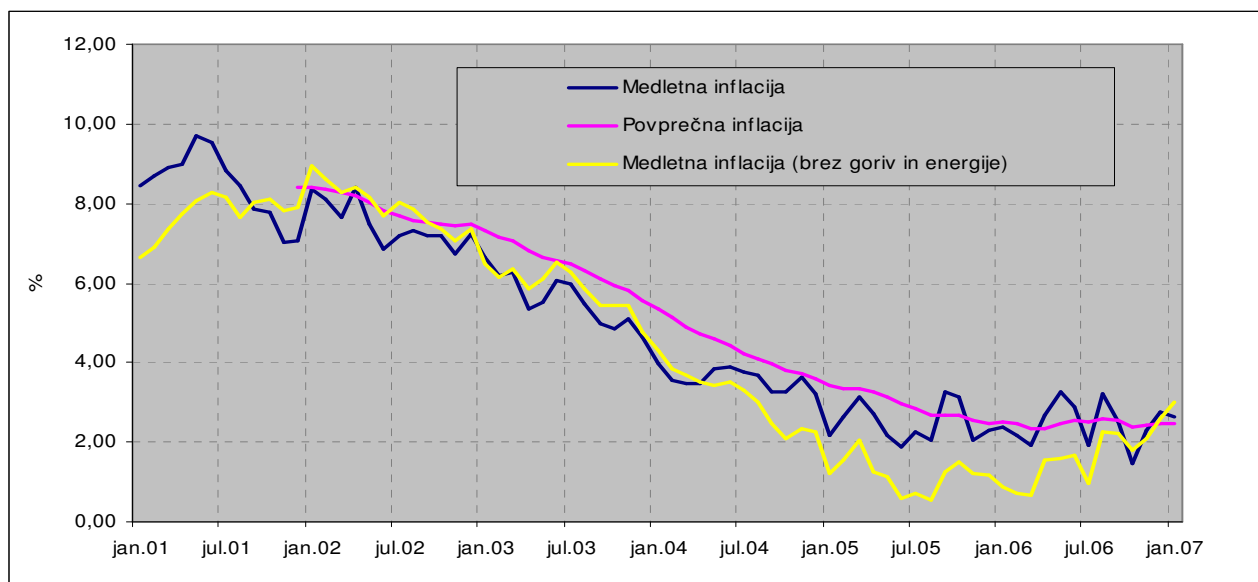
1. Gibanje inflacije v Sloveniji v zadnjih petih letih

Inflacija v Sloveniji se je od leta 2002 občutno znižala. Medletna inflacija (CPI), ki je ob koncu leta 2002 znašala 7,2 %, se je do decembra 2003 znižala na 4,6 %, vendar se je ob vstopu v mehanizem deviznih tečajev ERM II junija 2004 še vedno gibala nad ravno 4 %. Novembra 2005 se je prvič spustila na raven maastrichtskega merila, od januarja 2006 pa je od tega merila nižja.

Vzdržno zniževanje inflacije je rezultat usklajenega delovanja ukrepov Banke Slovenije in vlade RS. Pred vstopom Slovenije v ERM II sta vlada in Banka Slovenije sprejeli Program vstopa v ERM II in prevzem evra, v katerem sta predstavili ključne politike za stabilizacijo inflacije pod referenčno vrednostjo maastrichtskega merila. Ključni element programa je bila stabilizacija tečaja tolarja. Vlada je po drugi strani nadaljevala tudi z restriktivnim izvajanjem načrta poviševanja reguliranih cen, acikličnim prilagajanjem trošarin na tekoča goriva, ter oblikovanjem rasti plač v skladu s socialnim sporazumom. Dodatni impulz za znižanje inflacije so predstavljali enkratni dejavniki ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo, zlasti z njimi povezana sprememba zunanjetrgovinskih režimov.

V letu 2006 sta Banka Slovenije in vlada nadaljevali z izvajanjem ukrepov za zagotovitev cenovne stabilnosti. Ob koncu leta 2006 je povprečna inflacija znašala 2,5 % in tako ostala na ravni, doseženi ob koncu leta 2005. Tudi povprečna HICP inflacija, ki se uporablja kot indikator izpolnjevanja maastrichtskega konvergenčnega merila, je znašala 2,5 % in je bila za 0,4 odstotne točke nižja od vrednosti tega merila v decembru. Medletna inflacija je skozi celo leto nihala na ravni približno 2,5 %, decembra 2006 pa je znašala 2,8 %.

Slika 1: Inflacija v Sloveniji

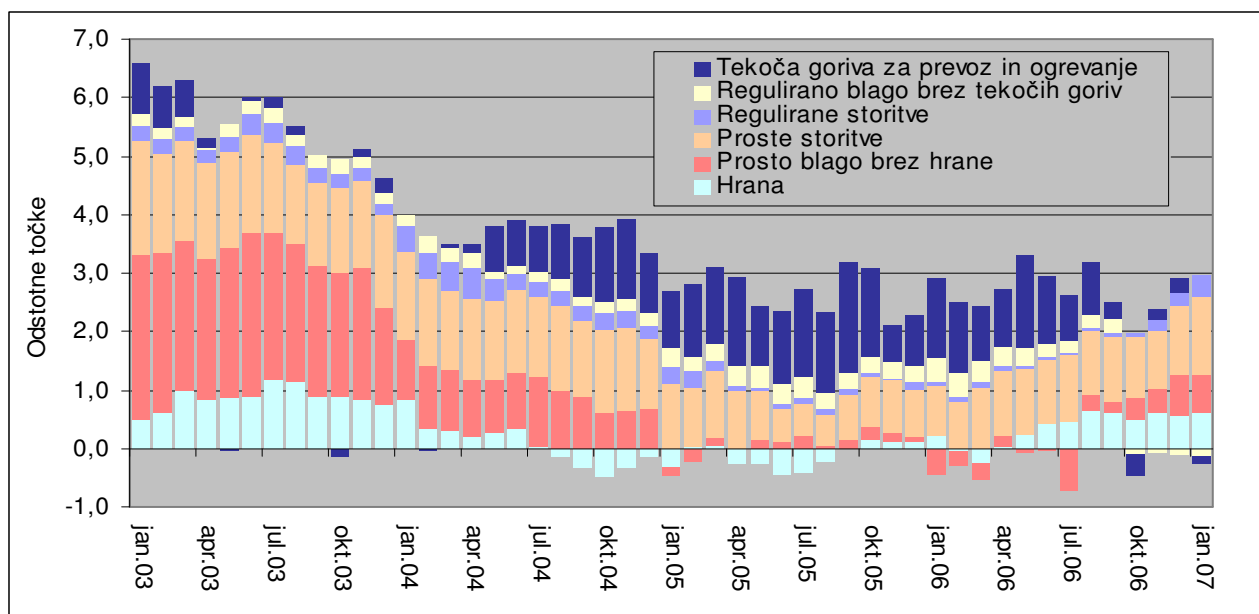
Vir: SURS; preračuni UMAR.

Ob trendu zniževanja se je v zadnjih letih precej spremenila struktura inflacije. Slika 2 prikazuje razčlenitev medletne CPI inflacije na šest skupin. Tako prispevek rasti cen, ki se oblikujejo prosto, kakor tudi prispevek rasti reguliranih cen k inflaciji sta se v celotnem opazovanem obdobju zniževala, na gibanje inflacije pa so (zlasti v obdobju od marca 2004 do

septembra 2006) izrazito vplivali zunanji dejavniki – cene nafte. Poleg tega je bil prispevek cen hrane v letu 2006 višji kot v letih 2004 in 2005, kar lahko pripišemo dvema dejavnikoma. Prvič, enkratni dejavnik vstopa Slovenije v EU (sprememba zunanjetrgovinskih režimov), zaradi katerega so se cene hrane v letih 2004 in 2005 znižale, je lani začel pojemati, zato so se cene nesezonske hrane v letu 2006 povišale, in sicer za 2,5 %. In drugič, dinamika sezonskega nihanja cen hrane se je lani v primerjavi s preteklimi leti spremenila, zato je bil drugačen tudi prispevek rasti cen hrane k medletni inflaciji. Rast cen hrane, ki so pod vplivom sezonskih nihanj, je bila lani tako 7,8 %, skupno povišanje cen v skupini hrana pa je znašalo 3,6 %.

Slika 2: Razčlenitev medletne inflacije

Vir: SURS; preračuni UMAR.

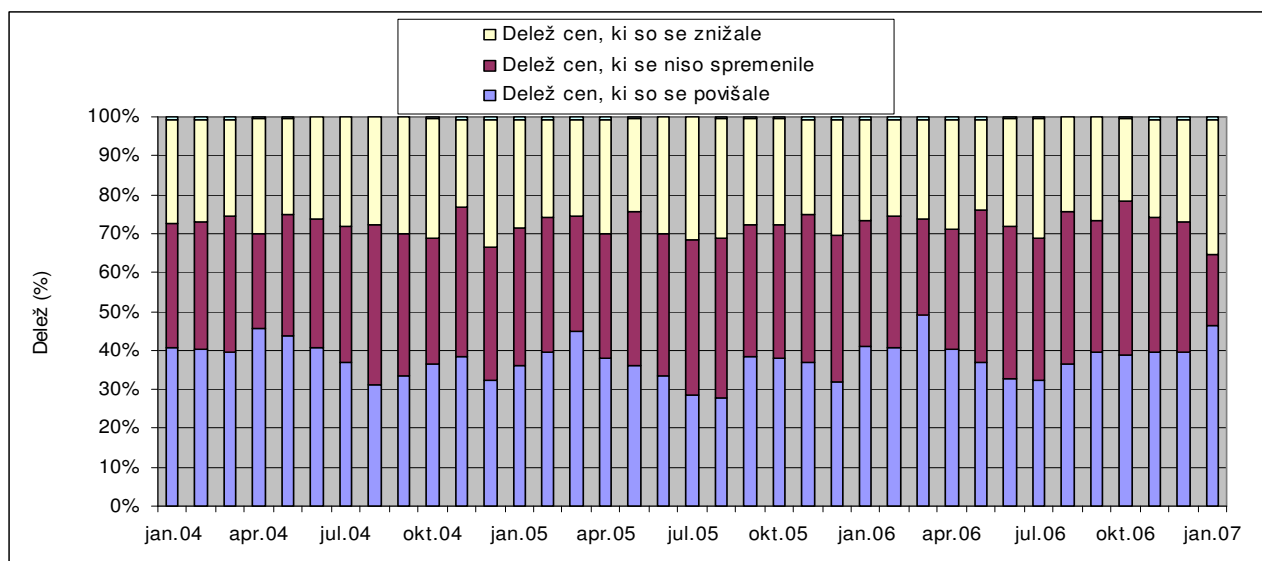
2. Inflacija v obdobju december 2006 – februar 2007

Inflacija je v mesecu pred prevzemom evra in neposredno po njem ostala stabilna. Decembra 2006 je mesečna inflacija znašala 0,4 %, zaradi česar se je medletna inflacija povišala na 2,8 %. Po drugi strani je povprečna inflacija ostala na ravni 2,5 %. Januarja letos so se cene znižale za 0,7 %, februarja pa še za 0,2 %, tako da je medletna inflacija v februarju znašala 2,1 %. Povprečna inflacija je v februarju ostala enaka decembrski.

Razmerje med cenami, ki so se znižale in tistimi, ki so se povišale, je v decembru ostalo nespremenjeno, v januarju pa se je močno spremenilo. Decembra lani se delež cen, ki so se povišale, ni razlikoval od povprečnega števila podražitev v preteklih mesecih, vendar pa je bil višji kot v decembru preteklih dveh let. Januarja letos je bil delež cen, zajetih v CPI, ki so se povišale, med najvišjimi v opazovanem obdobju. Po drugi strani pa je bil januarja 2007 najvišji v tem obdobju tudi delež cen v CPI, ki so se znižale.

Slika 3: Razčlenitev sprememb cen

Vir: SURS; preračuni UMAR.

3. Enkratni učinek prevzema evra na inflacijo v Sloveniji

Kot pristopnica v drugem krogu je Slovenija izkoristila izkušnje in dobre prakse drugih držav evro območja ob menjavi valut. Na podlagi izkušenj drugih članic sta vlada in Banka Slovenije sprejeli ukrepe za zagotovitev nemotenega prehoda na evro. Med njimi sta bila najpomembnejša dvojno označevanje cen, ki je bilo uvedeno devet mesecev pred prevzemom evra, ter informacijska kampanja, namenjena seznanjanju širše javnosti z možnimi tveganji v procesu menjave valut.

Učinek prevzema evra na cene smo ocenili s pomočjo analize časovnih vrst posameznih cen, vključenih v indeks cen. Mesečni podatki indeksa cen življenjskih potrebščin za obdobje od januarja 2004 do januarja 2007 so bili analizirani na ravni posameznih postavk indeksa cen življenjskih potrebščin. Za vse cene proizvodov in storitev, zajete v CPI, smo izračunali povprečno vrednost in standardni odklon za obdobje januar 2004 – november 2006. Nato smo cenovne indekse za december 2006 in januar 2007 primerjali s povprečji. Kot neobičajne cenovne indekse (torej indekse, ki niso sledili pričakovanim gibanjem) smo opredelili tiste, ki so bili od izračunanega povprečja oddaljeni več kot tri standardne odklone.

Vseh ugotovljenih odstopanj cen od pričakovanih gibanj v decembru 2006 in januarju 2007 ni mogoče pripisati spremembi valut. Odstopanje nekaterih cen je namreč lahko tudi posledica sezonskih in/ali zunanjih dejavnikov. Zato sprememb cen, ugotovljenih v skupinah sveže sadje, sveža zelenjava, obleka in obutev ter počitnice v paketu, nismo upoštevali kot povezanih s prevzemom evra. Delež teh proizvodov in storitev v CPI znaša 13,8 %. Ob tem naj poudarimo, da te cene niso bile izvzete iz analize, temveč smo zgolj predpostavili, da niso bile povezane z učinkom prevzema evra.

Sprememba valute je najbolj vplivala na povišanje cen storitev, zlasti gostinskih. Večina decembrskih podražitev, povezanih s prevzemom evra, je bila zabeležena v skupini gostinskih

storitev. Višje cene teh storitev so k decembrski inflaciji prispevale 0,1 odstotne točke. Kot neobičajne so bile zabeležene nekatere podražitve osebnih storitev, nekatere vrste popravil, določene vrste popravil gospodinjskih aparatov, nekatere zdravstvene storitve ter nekaj čevljarjskih storitev. Tovrstne storitve so v decembru k inflaciji skupaj prispevale še dodatne 0,03 odstotne točke. Podobno je bila tudi v januarju večina podražitev, ki jih je moč pripisati menjavi valut, ugotovljena v skupini gostinskih storitev. K januarski inflaciji so prispevale 0,05 odstotne točke. Tudi v januarju je prevzem evra vplival na podražitve v nekaterih osebnih storitvah, popravilih in nekaterih drugih storitvah. Njihov prispevek k januarski inflaciji je znašal 0,05 odstotne točke.

Tabela 1: Prispevki podražitev k inflaciji, povezanih s prevzemom evra, po podskupinah CPI

	dec.06	jan.07	skupaj
Čevljarjske storitve in storitve za obleko	0.001	0.001	0.002
Storitve za osebno nego	0.011	0.015	0.026
Popravilo gospodinjskih naprav	0.002	0.000	0.002
Vzdrževanje in popravilo vozil	0.001	0.007	0.008
Kulturne storitve	0.000	0.002	0.002
Druge prevozne storitve	0.000	0.014	0.014
Finančne storitve	0.000	0.003	0.003
Zdravstvene storitve	0.016	0.000	0.016
Druge storitve	0.000	0.002	0.002
Gostinske storitve	0.098	0.055	0.153
Skupaj	0.129	0.099	0.228

Vir: SURS; preračuni UMAR.

Agregirani podatki za februarso inflacijo kažejo, da je bil učinek prevzema evra na inflacijo kratkotrajen. Cene življenjskih potrebščin so se v februarju znižale že drugi mesec zapored (-0,2 %) kot posledica sezonskih in zunanjih dejavnikov. Na podlagi prve objave podatkov o indeksu cen življenjskih potrebščin, ki je razdeljen zgolj na glavne skupine cen, smo ugotovili, da so se cene gostinskih storitev ponovno povišale, tokrat za 0,4 %. Do objave podrobnih podatkov ne moremo sklepati o razlogih za tolikšno povišanje. Ob predpostavki, da je moč učinku prevzema evra pripisati enak delež povišanja cen teh storitev kakor prejšnji mesec, pa bi to k celotnemu učinku prevzema evra prispevalo še nadaljnje 0,01 odstotne točke.

Približno 0,24 odstotne točke skupnega povišanja cen, zabeleženega v zadnjih treh mesecih, lahko pripišemo prevzemu evra. Na podlagi podrobnih podatkov za december 2006 in januar 2007 ter podatkov o glavnih skupinah CPI za februar 2007 ocenjujemo, da je bil učinek prevzema evra na cene v Sloveniji zmeren. Menjava valut ni vplivala na splošni nivo cen, občutneje pa je vplivala na posamezne skupine CPI, zlasti storitve. Kljub temu je celotni učinek prevzema evra, ki je po naši oceni znašal 0,24 odstotne točke, med najmanjšimi zabeleženimi v evro območju.

Tabela 2: Prispevki podražitev, povezanih s prevzemom evra v Sloveniji, k inflaciji

	dec.06	jan.07	feb.07*	skupaj*
Gostinske storitve	0.10	0.05	0.01	0.16
Druge storitve	0.03	0.04	-	0.07
Skupaj	0.13	0.10	0.01	0.24

Opomba: *Ocena. Vir: SURS; preračuni UMAR.